

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ВОЕНА АКАДЕМИЈА „ГЕНЕРАЛ МИХАИЛО АПОСТОЛСКИ“- СКОПЈЕ
- ПРИДРУЖНА ЧЛЕНКА -

ИЗВЕШТАЈ ЗА САМОЕВАЛУАЦИЈА, ОБЕЗБЕДУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ НА
КВАЛИТЕТОТ НА ВОЕНАТА АКАДЕМИЈА „ГЕНЕРАЛ МИХАИЛО
АПОСТОЛСКИ“- СКОПЈЕ, ПРИДРУЖНА ЧЛЕНКА НА УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ
ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

(ЗА ПЕРИОДОТ 2018-2020)

Студиски години

2017/2018

2018/2019

2019/2020

Скопје 2020 година

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ВОЕНА АКАДЕМИЈА „ГЕНЕРАЛ МИХАИЛО АПОСТОЛСКИ“- СКОПЈЕ
- ПРИДРУЖНА ЧЛЕНКА -

КОМИСИЈА ЗА ЕВАЛУАЦИЈА

ИЗВЕШТАЈ ЗА САМОЕВАЛУАЦИЈА, ОБЕЗБЕДУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ НА
КВАЛИТЕТОТ НА ВОЕНАТА АКАДЕМИЈА „ГЕНЕРАЛ МИХАИЛО
АПОСТОЛСКИ“- СКОПЈЕ, ПРИДРУЖНА ЧЛЕНКА НА УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ
ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

(ЗА ПЕРИОДОТ 2018-2020)

Скопје 2020 година

СОДРЖИНА

ВОВЕД.....	4
За академијата.....	6
1. Визијата и целите на Воената академија	8
2. Реализација на студиските програми	10
2.1. Модел на студиите од прв циклус.....	10
Општи согледувања за првиот циклус на студии на Воената академија.....	11
2.2. Модел на студиите од втор циклус	13
2.3. Можности за продолжување на студиите.....	16
3. Наставно-образовната дејност	18
3.1. Наставно-научен, соработнички кадар и административен кадар.....	18
3.2. Сервисот на студентската служба и одделението за поддршка	22
4. Питомци студенти и студенти.....	23
4.1. Насока - „УПРАВУВАЊЕ СО РЕСУРСИ“	26
4.2. Насока – ТЕЛЕКОМУНИКАЦИИ ВО ОДБРАНБЕНО-ЗАШТИТНИ СИСТЕМИ.....	27
4.3. Насока – НУКЛЕАРНО-ХЕМИСКО-БИОЛОШКА ЗАШТИТА.....	28
4.4. Насока – НИСКОГРАДБА	28
4.5. Насока – ПИЛОТ	28
4.6. Насока – КОНТРОЛА НА ВОЗДУШЕН ПРОСТОР	28
4.7. Насока - КРИЗЕН МЕНАЏМЕНТ, ЗАШТИТА И СПАСУВАЊЕ	28
4.8. Осипување на студенти од Воената академија	32
4.9. Просторните и материјалните ресурси	33
5. Надворешна соработка и проектни активности.....	36
5.1. Надворешна соработка и активности	36
5.2. Проектни активности	41
7. ЗАКЛУЧОК	46

ВОВЕД

Конституирањето на Воената академија се базира на одредбите од Законот за високо образование (Службен весник на Република Македонија бр. 35/08 од 14.03.2008 година, односно на нормативите и стандардите за основање на високообразовна установа предвидени во чл. 33-57).

Уште од почетокот на постоењето, Воената академија како придружна членка на Универзитетот „Гоце Делчев”, Штип и сите нејзини чинители посебно внимание посветуваат на активностите за обезбедување и подобрување на квалитетот во високото образование. Во рамките на тие процеси, а во согласност со националната регулатива и европските програми за институционална евалуација на високообразовните институции, во ноември 2020 година беше иницирана постапка за внатрешна евалуација за периодот од 2018 до 2020 година.

Воената академија е акредитирана за трите циклуси на универзитетски студии, а во наведениот период се реализираат студии од прв, втор и трет циклус, а од 15.04.2012 година во тек е постапката за реакредитација на студиските планови и програми за: втор и трет циклус на студии на Воената академија. Во 2018 година реализирана е реакредитација на студиските програми за прв циклус на студии.

Иако акредитацијата на Воената академија е за школување на кадри за потребите на Министерството за одбрана (МО) и Армијата на Република Северна Македонија (APCM), Центарот за управување со кризи (ЦУК) и другите субјекти во рамките на овој систем, Дирекција за заштита и спасување (ДСЗ) и други институции од областа на безбедноста, одбраната и заштитата, засега се школуваат кадри само за потребите на МО, APCM, ЦУК и ДСЗ.

Студиите на Воената академија се организираат согласно Болоњската конвенција и Европскиот кредит трансфер систем (ЕКТС) - универзитетско школување во траење од четири години во I циклус, една година во II циклус и три години во III циклус. Студиите се организираат од областите што ги негува Воената академија, а во согласност со современите стандарди и постигнувања во овие области.

Дејноста на Воената академија е дефинирана со структурата и содржината на студиските и предметните програми донесени од страна на нејзиниот основач. Воената академија гарантира континуирана едукација, која ќе им биде овозможена на сите питомци – студенти и слушатели, а воедно нуди и широк спектар на наставни предмети од областа на општествените, природно-математичките, општо-воените, општо-техничките, воено-техничките и воено

стручно-специјалистички дисциплини од интегрирана безбедност и заштита, дисциплини од менаџмент со кризи и други научни дисциплини.

Конзистентната имплементација на политиките за квалитет во крајна мера ќе резултираат со подобрување на наставните и научноистражувачките процеси, признавање на дипломите и сертификатите издадени од институцијата на национално и меѓународно ниво и кон зголемување на бенефитите на сите консументи на услуги кои Академијата во своето функционирање ги нуди.

Процесот на самоевалуација е спроведен на институционално ниво од страна на Комисијата за самоевалуација на Воената академија во соработка со Комисии за евалуација при академијата.

Извештајот го изработи Комисијата за евалуација на Воената академија во следниов состав:

- проф. д-р Елениор Николов, Продекан за настава и НИР;
- вон. проф. д-р Билјана Каровска - Андоновска, наставник во Катедра за општествени науки;
- доц. д-р Димитар Богатинов, наставник во Катедра за безбедност и кризен менаџмент, заштита и спасување;
- Питомец Сара Тасевска, питомец 4-та година;
- Питомец Реџеп Мустафовски, питомец 4-та година.

Комисијата ги започна активностите за самоевалуација во ноември 2020 година, базирана на препораките од европските стандарди и насоки за интерно обезбедување квалитет на високообразовните институции, параметрите и индикаторите утврдени во препораките на Европската асоцијација за обезбедување квалитет, како и Упатството за евалуација и евалуациони постапка на факултет/висока стручна школа/научна установа, донесено во 2002 година од Интеруниверзитетската конференција на Република Македонија.

Самоевалуацијата, како еден од чекорите на евалуациониот процес, има три главни цели:

- да претстави краток и содржаен преглед на наставно - образовниот процес во Воената академија, земајќи го во предвид влијанието на научноистражувачката работа врз наставно-образовниот процес;
- да ги анализира добрите и слабите страни во работата на Воената академија и
- да обезбеди основа која ќе послужи за согледување на разликата помеѓу поставените цели и оствареното.

ЗА АКАДЕМИЈАТА

Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“, е лоцирана во Скопје во касарната „Гоце Делчев“, на ул: Васко Карангелевски бб, 1000 Скопје Република Северна Македонија.

Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“, од студиската 2009/2010 започна со настава на додипломски студии за студенти-питомци за потребите на Министерството за одбрана односно Армијата на Република Северна Македонија и студенти за потребите на управување со кризи и заштита и спасување.

Воената академија е единствената воена високо-образовна и научна истражувачка установа во Република Северна Македонија, чија основна задача е образование на кадри за потребата на Министерството за одбрана, Армијата на Република Северна Македонија како и субјектите за управување со кризи и заштита и спасување согласно Стратегијата за образование и обука во одбраната, како и да се бави со научно-истражувачка работа (НИР) за потребите на одбраната како поширока научна област на општествените науки, посебно во делот на воените и воено-техниките науки, управувањето со кризи и заштитата и спасувањето .

Основни функции на Воената академија се следните:

- Развива и спроведува прв циклус на студии;
- Развива и спроведува втор циклус на студии (специјалистички стручни студии и магистерски студии);
- Развива и спроведува трет циклус на студии (докторски студии);
- Носител е на сите нивоа на едукацијата на офицерскиот кор, обезбедува потполна реализација на Концептот за развој на офицерскиот кор во АРМ, почнувајќи од примарното ниво, преку континуираната професионална едукација, до сениорското ниво на едукација;
- Изработува планови и програми за сите нивоа на едукација на офицерскиот кор во АРСМ;
- Развива и спроведува курсеви за континуиран професионален развој и континуирана едукација на професионален кадар од областа на кризниот менаџмент;
- Спроведува научно - истражувачка работа и развој на посебни студии по насоки на МО и ГШ на АРСМ, како поддршка на активностите во одбранбениот сектор и извршува други надлежности од високото образование предвидени со закон;

- Спроведува и ја организира издавачка дејност на Воената академија согласно Правилникот за организирање и остварување на издавачката дејност во Министерството за одбрана;
- Покренува иницијативи за воведување модерна компјутерска технологија во рамките на образованието и обуката и овозможува користење на овие технологии од страна на другите субјекти во одбранбениот сектор;
- Планира финансиски средства за реализација на едукацијата на офицерскиот кор во АРСМ во согласност со Системот за ППБИ; Наставно-образовната и воспитната дејност се регулира со Наредба на Деканот на ВА за реализација на наставата на Воената академија за секоја учебна година и со плановите за реализација на наставата.

Воената академија својата работа ја врши врз основа на

- Законот за Воена академија;
- Законот за Високо образование;
- Законот за служба во АРМ;
- Законот за научно-истражувачката дејност;
- Статутот на Воената академија и
- други подзаконски акти (правилници и упатства) кои произлегуваат од Законот за Воена академија и Статутот на Воената академија.

Исто така, согласно Законот и Статутот, Воената академија во својата работа ги спроведува сите воени прописи и акти на Врховниот командант, министерството за одбрана и генералштабот на АРСМ од кои произлегуваат обврски за Воената академија (директиви, планови, наредби, решенија, правилници, упатства, правила и друго).

1. ВИЗИЈАТА И ЦЕЛИТЕ НА ВОЕНАТА АКАДЕМИЈА

Раководството на Воената академија е посветено да ја оствари својата цел преку примена на нов пристап кон студентите и кон стекнувањето на знаење, усогласен со практиките и искуствата на европските универзитети. Основната визија на Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“, е активно да ги промовира и понатаму да ги развива научните дисциплини застапени во студиските програми, активно да ги следи трендовите во доменот на безбедноста, одбраната и кризниот менаџмент и да дава соодветни научни и стручни совети на државното раководство во согласност со насоките и целите на државното раководство.

Својата визија Воената академија ја остварува преку следните принципи:

- питомецот/студентот во центарот на вниманието;
- индивидуален пристап кон питомецот/студентот;
- зголемен степен на интерактивност во наставата со примена на современи методи и
- научно-стручна истражувачка дејност

Визијата на Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“ треба да овозможи создавање на институција која ќе биде препознатлива по највисоките човекови вредности: знаење, умеење, вистина, чест. Тоа треба да придонесе кон создавање на институција која ќе произведува високо професионален и квалитетен кадар, подготвен да го аплицира своето знаење во сите сфери на општественото живеење, а посебно во доменот на одбраната безбедноста и кризниот менаџмент поддржувајќи го на тој начин националниот економски развој и развојот на државата воопшто. Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“, е високообразовна институција која се стреми да создава кадар кој ќе ја презема одговорноста на својата иднина и иднината на сегашните и идни генерации.

Од анализата на визијата, целите и тежините задачи може да се констатира дека Воената академија има јасно поставена визија и цели. Исто така Воената академија има предвидено соодветни тежишни задачи преку кои обезбедува остварување на поставените цели и визијата. Она што недостасува е јасно дефинирана мисија на Воената академија во која покрај останатото ќе се потенцира и регионалниот придонес на Воената академија во доменот на одбраната, безбедноста и кризниот менаџмент, како и соодветна програма за реализација на мисијата, со посебен осврт на меѓународната соработка. Дополнително комисијата констатира дека иако е позитивно постоењето на тежишни задачи кои го овозможуваат остварувањето на визијата и целите,

евидентно е дека не постои соодветна стратегија која ќе обезбеди сеопфатен пристап кон визијата, целите и мисијата на Воената академија. Стратегијата за остварување на визијата и целите препорачуваме да се посвети на следните прашања:

- Како Воената академија ги следи промените што се прават на другите високообразовни установи во земјата и во странство?
- Како овие промени се имплементираат на останатите Воени академии во светот?
- Како и со каква динамика Воената академија се менува со цел да се подобри?
- Како и со каква динамика Воената академија се приспособува на новите барања и колку брзо реагира на барањата на надворешната околина?
- Како и дали Воената академија изготвува стратешки план за реализација на визијата и остварување на целите? и
- Кои се управувачките механизми на кои треба да се фокусираат раководните органи на Воената академија со цел да го унапредат квалитетот.

2. РЕАЛИЗАЦИЈА НА СТУДИСКИТЕ ПРОГРАМИ

Воената академија е формирана во текот на 1992 година како Високо школски центар и истата континуирано работеше до 2006 година кога заврши и последната класа питомци. Потоа следи период на мораториум од 2006-2009 година, во кој не се примаат питомци, но затоа пак се организираат курсеви за офицери на служби, КША и изработка на студиски планови за повторно рестартирање на Воената академија.

Воената академија повторно започна со работа согласно Законот за Воената академија објавен во Службен весник на Република Македонија број 83 од 03.07.2009 година. Ден на Воената академија е 14 јуни секоја календарска година според Статутот на воената академија број 07-876-1 од 17.10.2011 година.

Воената академија е акредитирана за реализација на трите циклуси на универзитетски студии. Досега на Воената академија се реализираат студиските програми за студирање на прв, втор и трет циклус на студии.

2.1. МОДЕЛ НА СТУДИИТЕ ОД ПРВ ЦИКЛУС

Наставата по дисциплините предвидени елаборатите за студиски програми се реализира преку **предавања и вежби** организирани во петдневна работна недела и неделното оптоварување кое не преминува 30 часови. За посебните практични настави кои се изведуваат на полигоните или во единиците на АРСМ (се однесува за питомците) е предвидена можност за поголемо неделно оптоварување. Останатото време се користи за самостојна работа и воннаставни активности на питомците и студентите во согласност со дневниот распоред на времето.

Покрај теоретската настава, со програмата е предвидена и обука по основни академски способности, како и практична обука предвидена во содржините на студиските програми.

Постојат разлики во бројот, содржината, почетокот, завршетокот и времето на траење на активностите по годините на школување и затоа за секоја година, според календарот, согласно со Елаборатот, се изработува **План за реализација на наставата** за тековната учебна година.

Структурата на часовите и предметните содржини иако се во согласност со визијата и целите на Воената академија и се во соодветност со називот на дипломата делумно обезбедува развој на стручен односно научен профил на Воената академија, согласно со домашните и меѓународните стандарди, како и според желбата на питомците студентите за што е покрената реакредитација на Воената академија.

Иако има голем број на наслови во библиотеката на Воената академија, сепак недостасува соодветна литература која ги задоволува академските стандарди и критериуми во согласност со нивото на образование и воспитување за наставните дисциплини. Исто така во изминатиот период евидентно е дека издавачката дејност е запоставена, за која е неопходно подобрување во делот на издавачка дејност, издавање и реиздавање на квалитетни учебници за потребите на наставата, издавање на мултимедијални материјали за подршка на наставата итн.

Односот број на часови за предавања и број на часови за вежби (индивидуална работа/теренска настава) е според законските критериуми.

ОПШТИ СОГЛЕДУВАЊА ЗА ПРВИОТ ЦИКЛУС НА СТУДИИ НА ВОЕНАТА АКАДЕМИЈА

Воведувањето на ЕКТС е еден од главните предуслови за приближување на Академијата кон европскиот простор на високото образование.

Во периодот на од 2018-2020 година Академијата ја реализира наставата според современи студиски програми на I циклус на студии се со цел и во насока на:

- намалување на оптовареноста на студентите со обемот на предметните содржини;
- воведување на изборни предмети според законските одредби, со што се зголемува можноста за избор според личен афинитет на студентот;
- воведување нови форми на континуирано оценување на студентите преку индивидуална трудови (покрај колоквиумите и завршните испити);

Заклучок е дека Академијата во осовременувањето на студиските програми воведе модуларни курикулуми, што подразбира предметни програми со задолжителни предмети и соодветен број на изборни предмети кои ја збогатуваат студиската програма.

Во текот на 2017 година извршено е подобрување на студиските програми за прв циклус за сите насоки (родови) и во 2018 година се акредитирани студиските програми за прв циклус на студии, дополнително се очекува акредитирање на студиските програми за втор циклус на студии до крајот на 2020, почеток на 2021 година.

Академијата го претпочита принципот на интердисциплинарност и на мултидисциплинарност во студиските програми, односно интегрирани студии, при што во реализацијата на наставната програма учествуваат наставници од повеќе факултети.

Обемот на студиските програми е резултат на дизајнирање на нови наставни програми, односно воведени се нови содржини.

Оптимализацијата на бројот на часовите и обврските е процес на кој Воената академија му посветува посебно внимание и на кој и во иднина треба да му се посветува посебно внимание.

Што се однесува до бројот на наставниците кои ги реализираат студиските програми, евидентно е дека бројот на наставници со полно работно време, вработени на Воената академија, што придонесува кон јакнење на образовната компонента на Академијата. Дел од наставниците се ангажирани со договори со неполно работно време и нивниот број е во опаѓање.

Во однос на наставата за военоистичните предмети во завршните години (трета и четврта година), во изминатиот период постои недостаток на соработнички кадар (асистенти). Во изминатите години, овој проблем се решаваше со ангажирање на соработници – стручњаци од практиката, со договори за ангажирање со неполно работно време.

Важен сегмент во дејноста на Академијата на кој треба да му се посвети особено внимание во иднина се елементот на континуирано образование, каде спаѓа образование на далечина и доживотното образование. Потребен и поголем увид во квалитетот на изведувањето на наставата од страна на наставниците и креирање на процедура за преземање на соодветни мерки во случај на регистриран нездадоволителен квалитет и успех, како од страна на питомците и студентите така и од спроведената контрола на наставата.

Како добар водич при реализацијата на овие заложби може да послужат постоечките пилот-проекти на дел од сродните институции во земјата и странство, или пак сопствени проекти кои ќе го утврдат начинот на реализација и нормативно уредување на добиените резултати.

По прогласувањето на пандемијата со Covid19, веќе по 2 дена Воената академија почна со реализација на наставата онлајн преку Microsoft Teams и Moodle платформата. Брузот премин е благодарение на веќе имплементарирани системи за е-учење како и обука на персоналот преку DEEP програмата, како и организирани интерни обуки за наставниот персонал.

За успешноста говори и фактот дека Воената академија доби големо признание со препознавањето на квалитетот и успешноста во справувањето со предизвиците во едукативниот процес за време на пандемијата. Во Ноември месец Воената академија, како позитивен пример, беше поканета на неколку

настани со цел да ги сподели своите искуства и начинот на кој се справила со овие предизвици пред други држави и академски институции.

2.2.МОДЕЛ НА СТУДИИТЕ ОД ВТОР ЦИКЛУС

Студиите во II циклус се организираат во форма на редовни и вонредни студии во различни наставно-научни области, и тоа:

- **Научни студии (магистратура)**, како подготовка за научно-истражувачка дејност во определена област се организира за следните насоки:
  - Безбедност и одбрана;
  - Управување со кризи и заштита и спасување и
  - Сајбер безбедност и дигитална форензика.
- **Стручните студии (специјализација)**, како продлабочено студирање на определена област и развивање на практичните компетенции, што се организира за следните насоки:
  - Специјализација за командни и штабни должности;

По завршувањето на универзитетски студии од II циклус (магистерски студии) кандидатот се стекнува со 60 кредити, а по завршена специјализација со 40 кредити, согласно ЕКТС. Со завршување на магистерските студии кандидатот добива звање **магистер по менаџмент со одбранбено-безбедносни ресурси** од соодветната област на студиската програма (**англиски: Master of Management with Defense and Security Resources**).

- Магистер по менаџмент со одбранбено-безбедносни ресурси во областа на безбедноста и одбраната;
- Магистер по технички науки од областа на сајбер безбедноста и дигиталната форензика;
- Магистар по менаџмент со одбранбено безбедносни ресурси во областа на управување со кризи и заштите и спасување; или
- Специјалист за командни и штабни должности;

Во иднина е потребно преземање активности и иницијативи и овие студии да бидат достапни за кандидати од земјите од регионот, бидејќи засега истите се изведуваат на македонски јазик.

Покрај примарното ниво на едукација на офицери, во рамките на континуираната професионална едукација на офицерскиот кор во АРСМ, во Воената академија се реализира средно ниво на едукација на офицери, кое опфаќа:

- Курс за офицери за должности командир на чета и
- Курс за штабни должности на баталјонско ниво.

Во содржински поглед студиите се дизајнирани со блок задолжителни и блок изборни предмети, со што на кандидатите и на организациите што ги финансираат во текот на студиите им е дадена можност непосредно да влијаат врз делот од содржината на образованието.

При дизајнирањето на студиските програми во делот на магистерските студии е избран интердисциплинарен пристап, со цел да се овозможи не премногу тесна специјализација. Во рамките на специјалистичките студии е вграден посебен стручно-специјалистички дел со кој се обликува специјализацијата за одредено подрачје, што е поврзано со оспособувањето за извршување практични работни задачи и стекнување компетенции за повисоки раководни должности во областа.

Во процесен поглед за студиите од II циклус по правило се организира настава за секој предмет. По исклучок, кога за одреден предмет, особено за изборните, нема доволно студенти, наставата е консултативна или менторска.

Студиите од II циклус по содржината и обемот начелно не претставуваат повторување на редовните студии од I циклус. Воочено е одредено минимално повторување на наставна содржина кај одделни предмети и веднаш е дејствувањето во насока на негово отстранување. На тој начин студиите од II циклус опфаќаат нови подрачја, области и дисциплиони. Во одделни делови каде што повторувањето е неизбежно како ретроспектива на фундаменталниот дел од надградените знаења, програмата значително проширен и продлабочено навлегува во соодветната материја.

Вредноста на секоја предметна програма се изразува во кредити – 1 кредит е еквивалент оптовареност на студентите од 30 неделни часови според различни облици: директна настава, семинарски работи, професионална практика, подготовка на испит, изработка на магистерски, односно специјалистички труд и слично. Програмскиот обем за определено ниво изнесува:

- за магистерско ниво – 60 кредити;
- за специјалистичко ниво – 40 кредити.

Секоја предметна програма е автономна, но и функцисиски вклопена во целината на студиите од II циклус. Со тоа е овозможено нивоата да се совладуваат и постапно – најпрво магистерски студии па потоа специјализација или обратно.

Наставата на универзитетски студии од II циклус (специјализација и магистратура) се изведува преку предавања, консултации, изработка на семинарски работи, практични вежби, решавање конкретни тактички задачи и ставање во улога при извршување конкретни задолженија. Испитите се полагаат по завршување на семестарот и тоа откако кандидатот ќе ги исполнi обврските на предметната програма и критериумите на ЕКТС.

Во последниот семестар е предвидена изработка на специјалистички/магистерски труд. Изработката на специјалистичкиот/магистерскиот труд е задолжителна и истите подлежат на јавна одбрана. По завршувањето на универзитетски студии од II циклус кандидатот стекнува за завршени магистерки студии 60 кредити, а за завршена специјализација 40 кредити според ЕКТС.

Со завршување на магистерските студии се добива диплома со назив магистер по менаџмент со одбранбено-безбедносни ресурси од соодветната област на студиската програма (**англиски: Master of defense and security resources management**) и магистер по технички науки од областа на сајбер безбедноста и дигиталната forenзика (**англиски: Master of technical sciences in cyber security and digital forensics**).

Со завршување на специјалистичките студии се добива диплома со назив специјалист за соодветната насока (специјалист за командни и штабни должности).

За реализација на студиската програма за втор циклус на студии Воената академија и Министерството за одбрана и АРСМ, располагаат со кадар наведен во следнава табела.

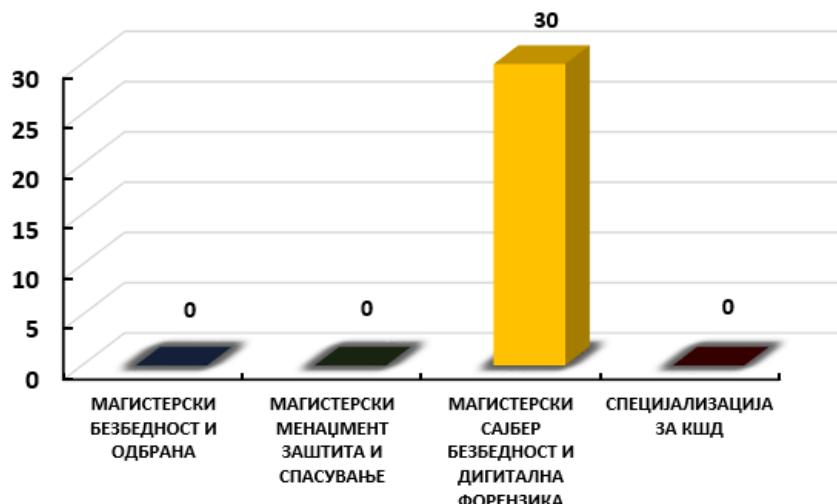
Табела 1. Преглед на наставен кадар во МО и АРСМ.

Звање \ Институција	Воена академија	Министерство за одбрана и АРСМ	Вкупно
Доктори на науки	21	9	30
Магистри	4	10	14
Командно-штабна академија	1	10	11
Генерал-штабна академија	1	1	2
Школа за народна одбрана	/	2	2

За време на самоевалуацијата на Воената академија на втор циклус на студии се запишани 30 студени во насоката „Сајбер безбедност и дигитална forenзика“.

ПРЕГЛЕД НА ЗАПИШАНИ СТУДЕНТИ НА ВТОР ЦИКЛУС НА СТУДИИ

- МАГИСТЕРСКИ БЕЗБЕДНОСТ И ОДБРАНА
- МАГИСТЕРСКИ МЕНАЏМЕНТ ЗАШТИТА И СПАСУВАЊЕ
- МАГИСТЕРСКИ САЈБЕР БЕЗБЕДНОСТ И ДИГИТАЛНА ФОРЕНЗИКА
- СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈА ЗА КШД

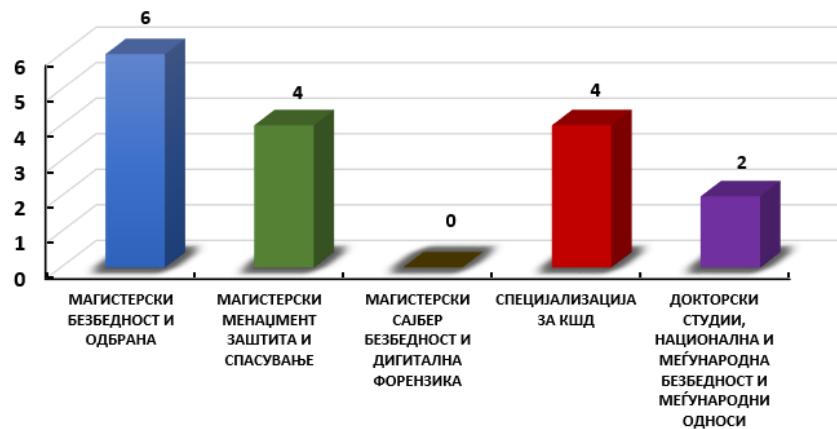
Слика 1. Број на запишани студенти во втор циклус на студии по насоки

Во периодот на самоевалуација магистрирале вкупно 10 студенти и тоа: од областа на безбедност и одбрана 6 студенти, а од областа на управување со кризи заштита и спасување 4 студенти и 4 студенти на специјализација за командни и штабни должности.

Во периодот на самоевалуација на трет циклус на студии докторирале 2 студенти во насоката „Национална и меѓународна безбедност и меѓународни односи“.

ПРЕГЛЕД НА ЗАВРШЕНИ СТУДЕНТИ НА ВТОР И ТРЕТ ЦИКЛУС НА СТУДИИ

- МАГИСТЕРСКИ БЕЗБЕДНОСТ И ОДБРАНА
- МАГИСТЕРСКИ МЕНАЏМЕНТ ЗАШТИТА И СПАСУВАЊЕ
- МАГИСТЕРСКИ САЈБЕР БЕЗБЕДНОСТ И ДИГИТАЛНА ФОРЕНЗИКА
- СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈА ЗА КШД
- ДОКТОРСКИ СТУДИИ, НАЦИОНАЛНА И МЕЃУНАРОДНА БЕЗБЕДНОСТ И МЕЃУНАРОДНИ ОДНОСИ

Слика 2. Број на завршени студенти во втор и трет циклус на студии по насоки

2.3.МОЖНОСТИ ЗА ПРОДОЛЖУВАЊЕ НА СТУДИИТЕ

При организирањето на предложената програма за универзитетски студии од II циклус (специјализација и магистратура) според Болоњскиот процес, земена е предвид и можноста за продолжување на трет циклус на студии. Со тоа е

обезбеден соодветен континуитет во образованието за кандидтите запишани на последипломските студии на Воената академија. Студентот кој успешно ќе ги комплетира студиите од II циклус според програмата за магистратура, се здобива со право директно да продолжи со студирањето во III циклус до стекнување на академски степен – доктор на науки.

Третиот циклус (докторски студии) се во траење од 3 години според акредитирана програма и усогласена со Законот за високото образование од областа на: **Национална и меѓународна безбедност и меѓународни односи.**

Докторските студии се состојат од две фази:

Прва фаза – фаза на обука за истражување - опфаќа: предмети/семинари (задолжителни и изборни) и мал пишан труд – пилот-истражувачки труд. Со завршувањето на првата фаза, односно по изработката и позитивната оценка на пилот-истражувачкиот труд, студентот се стекнува со статус кандидат за докторски науки (PhD Candidate).

Втора фаза - подготовки на тези и изработка - опфаќа: подготвки на тези - оригинално истражување на кандидатот , пријавување на тези и нивна одбрана, работа на дисертација, поднесување на извештаи за прогресот во работата, оценка на дисертацијата, јавна одбрана на дисертацијата.

3. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНАТА ДЕЈНОСТ

3.1. НАСТАВНО-НАУЧЕН, СОРАБОТНИЧКИ КАДАР И АДМИНИСТРАТИВЕН КАДАР

3.1.1. Анализа на наставно-научниот и соработнички кадар на Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“.

На Академијата постојат следните основни организациски единици:

- Сектор за настава и научно-истражувачка работа (во натамошниот текст: НИР);
- Сектор за втор и трет циклус на студии и стручно и професионално усвршување;
- Стручна и административна служба.

Во составот на секторот за настава и НИР се следните внатрешни организациски единици:

- Катедра за воени науки и воени вештини;
- Катедра за воена логистика;
- Катедра за природни и воено-технички науки;
- Катедра за општествени науки;
- Катедра за безбедност и кризен менаџмент, заштита и спасување.

Во составот на секторот за втор и трет циклус на студии и стручно и професионално усвршување внатрешни организациски единици се:

- Одделение за II и III циклус на студии;
- Одделение за стручно и професионално усвршување;
- Одделение за напредни образовни технологии и симулациска поддршка на наставата.

Во составот на административната служба внатрешни организациски единици се:

- Административна служба;
- Одделение за планирање, административни и студентски работи;
- Одделение за поддршка.

3.1.2. Наставно-научен и соработнички кадар

Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“ од своето формирање до денес води интензивна политика на создавање на квалитетен наставно-научен кадар, па така од формирањето во 2009 година до денес брои:

50 постојано вработени и
28 хонорарни соработници ангажирани како наставен персонал.

Наставно-научниот кадар е составен од:

8 Редовни професори,
10 Вонреден професор,
3 Доценти,

Лекторскиот кадар се состои од:

/ Виши лектори,
1 Лектори,

соработничкиот кадар се состои од:

4 Асистент/соработник,
/ Помлади асистенти и
/ Уметнички соработници.

Мора да се потенцира дека на Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“, се одвива континуиран процес на вклучување на нови доктори на науки и магистри во реализирањето на наставниот процес, при што ограничувачки фактор е пред се расположливоста на ваков кадар на национално ниво, како и ограничените финансиски ресурси за нови вработувања. Наставно – научниот и соработничкиот кадар на Воената академија има позитивна оценка од самоевалуацијата (Спроведена онлајн Анкета - испитување на ставовите и мислењата на студентите-питомци и студентите за процесот на наставата) бидејќи истиот ги задоволува критериумите и стандардите во однос на компетентноста и квалификациите, високиот професионален однос кон наставата и научноистражувачката работа и примената на современи технологии при изведувањето на формите на наставно – образовниот процес.

3.1.3. Анализата на кадровската распределба

1) Сектор за настава и научно-истражувачка работа

Во Секторот за настава и научно истражувачка работа има 3 вработени. од кои 1 администратор, 1 лице Офицер за планирање на наставата – стручњак од практиката и 1 лице е избрано во наставно научно звање.

2) Катедра за воени науки и воени вештини

Во Катедра за воени науки и воени вештини има 6 вработени од кои 1 администратор, 5 лица избрани во наставно научно звање.

Катедрата за ВНиВВ со ангажираните редовни и хонорарни наставници и соработници во првиот циклус на студии покрива 33 предмети од студиската програма за прв циклус на студии.

3) Катедра за воена логистика

Во Катедра за воена логистика има 4 вработени од кои 1 администратор. Од наставно – научниот кадар, наставничкиот кадар во катедрата се 3 наставници од соработничкиот кадар нема соработници, така да односот наставник / соработник е 3:0.

Катедра за воена логистика со ангажираните редовни и хонорарни наставници и соработници во првиот циклус на студии покрива 12 предмети од студиската програма за прв циклус на студии и 40 предмети од студиската програма за примарно ниво на школување за логистички офицери.

4) Катедра за природни и воено технички науки

Во Катедра за природни и воено технички науки има 6 вработени. Од наставно – научниот кадар, наставничкиот кадар во катедрата се 5 наставници и 1 соработник така да односот наставник: соработник е 5:1.

Катедра за природни и воено технички науки со ангажираните редовни и хонорарни наставници и соработници во првиот циклус на студии покрива 82 предмети од студиската програма за прв циклус на студии.

5) Катедра за општествени науки

Во Катедра за општествени науки има 6 вработени. Од нив, 4 лица се наставници избрани во наставно-научно звање, 1 лице е избрано во наставно-стручно звање лектор и 1 лице без звање.

Катедра за општествени науки со ангажираните редовни и хонорарни наставници и соработници во првиот циклус на студии покрива 46 предмети од студиската програма за прв циклус на студии.

6) Катедра за безбедност, кризен менаџмент заштита и спасување

Во Катедра за безбедност, кризен менаџмент заштита и спасување има е вработени. Од наставно – научниот кадар, наставничкиот кадар во катедрата се 3 наставници.

Катедра за безбедност, кризен менаџмент заштита и спасување со ангажираните редовни и хонорарни наставници и соработници во првиот циклус на студии покрива **21** предмет од студиската програма за прв циклус на студии.

Анализата на кадровската распределба по катедри укажува дека потребно е катедрата да се пополнит со наставнички персонал. Во однос на користењето на надворешните соработници, во наведениот период 2018-2020, катедрата користела услуги на 9 наставници, соработници и стручњаци од практиката.

3.1.4. SWOT анализа за наставно-научниот и соработнички кадар на Воената академија „Генерал Михаило Апостолски”

Силни страни (strengths)

- обезбеденост со кадар со капацитет и расположеноство за развој и имплементација на нови студиски програми за додипломско и последипломско образование;
- способност на расположивиот кадар за реализација на научноистражувачки и апликациони проекти.

Слаби страни (weaknesses)

- отсуство на програми и модалитети за обезбедување на континуирано усовршување на наставничкиот и соработничкиот кадар;
- нецелосна покриеност на предметите со свој кадар и потреба да за барање на кадар од надвор што секоја учебна година е дополнителна административна работа. Воедно може да има промена на настаниците од надвор што прави дискунтинитет во развојот на предметите.

Можности (opportunities)

- проширување на можноста за вработување/ангажирање на дополнителен наставно-научен и соработнички кадар;
- можност за соработка со стопанството низ формата на ангажирање на истакнати експерти од праксата;
- можност за сопствена едукација на кадри преку организирање на втор/трет циклус студии.

Закани (threats)

- ограничувања на вработувањата на наставно-научни и соработнички кадри поради лимитираните финансиски средства;
- намален интерес на младите кадри за едукација и работа во државата, поради лошата материјална состојба и ригорозните критериуми за напредување;
- ограничени финансиски средства за едукација и усвршување на научни кадри.

Административниот кадар на Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“ е ангажиран за извршување на административно-техничките работи поврзани со наставно-научниот процес. Во периодот на самоевалуација на Академијата се ангажирани околу 20 лица за извршување на стручните и административно-техничките работи. За наведениот период за самоевалуација преку платформата за е-учење е спроведено анкетирање – Прашалник за испитување на ставовите и мислењата на студентите на Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“ – Скопје и истите се позитивни за наставничкиот и соработничкиот кадар и се достапни на платформата.

3.2. СЕРВИСОТ НА СТУДЕНТСКАТА СЛУЖБА И ОДДЕЛЕНИЕТО ЗА ПОДДРШКА

Персоналот од студентската служба и одделението за поддршка при Воената академија, комисијата е организиран со цел да овозможи квалитетна и навремена услуга на студентите/питомците и студентите, овозможи навремено подигање на потребната литература од библиотеката, копирање на потребните материјали и исплата на сите финансиски принадлежности.

4. ПИТОМЦИ СТУДЕНТИ И СТУДЕНТИ

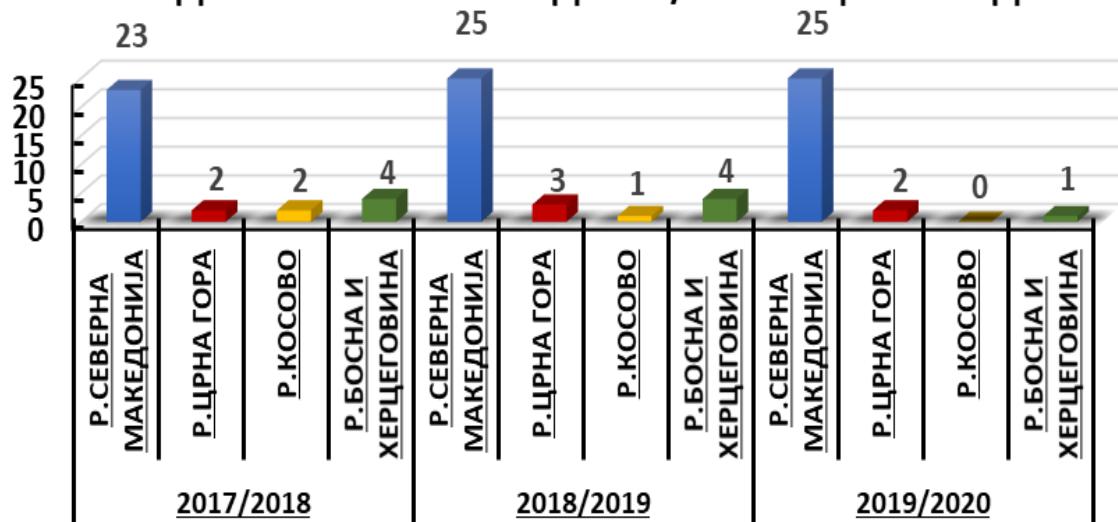
Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“ – Скопје својата наставно-образовна и истражувачка дејност ја извршува во следните насоки:

- „Управување со ресурси“
- „Телекомуникации во одбранбено-заштитни системи“;
- „Нуклеарно-хемиско-биолошка заштита“;
- „Нискоградба“;
- „Пилот“;
- „Контрола на воздушен простор“;
- „Кризен менаџмент, заштита и спасување“.

Во периодот на самоевалуација, на сите насоки во рамките на ВА Скопје запишани се вкупно 125 студенти, од кои 76 студенти/питомци од Република Македонија 9 студенти/питомци од Црна Гора, 7 студенти/питомци од Босна и Херцеговина, 8 студенти/питомци од Република Косово и 25 студенти. Од наведениот вкупен број на студенти 1 студент/питомец се школува во Хрватска, а 1 студент/питомец се школува во САД (слика 1).

Во текот на првите две години на студирање питомците не се поделени по насоки и програмата за студирање во прва година е иста за сите питомци, исто така и програмата за студирање во втора година е иста за сите питомци.

ПРЕГЛЕД НА ЗАПИШАНИ СТУДЕНТИ/ПИТОМЦИ ПО ГОДИНИ

Слика 2. Број на запишани студенти/питомци по години

Националната структура на питомците и студентите во голема мера ја запазува националната структура на населението во Република Македонија и истата е дадена во следната табела.

Табела 1. Преглед на националната структура на студентите - питомци

ПИТОМЦИ	ПОЛ	НАЦИОНАЛНА ПРИПАДНОСТ								ВКУПНО
		Македонци	Албанци	Роми	Срби	Власи	Турци	Црногорци	Бошњаци	
Запишани 2017/2018	мажи	18	10	3	/	/	/	1	4	31
	жени	13	10	2	/	/	/	1	/	
Запишани 2018/2019	мажи	21	13	3	/	1	/	2	3	32
	жени	11	10	/	/	/	/	1	/	
Запишани 2019/2020	мажи	19	15	3	/	/	/	/	1	28
	жени	9	5	1	/	/	/	1	2	
ВКУПНО	мажи	58	38	9	/	/	/	3	8	91
	жени	33	25	3	/	/	/	1	4	
СЕВКУПНО:		91	63	12	/	/	/	1	7	91

Успехот на питомците / студенти по години и вкупно постигнат во текот на студирањето на Воената академија е даден во следните табели.

a) Студенти / питомци I Година

Студенти / питомци , Студенти	ВКУПНО	ПРОСЕК	ВКУПЕН ПРОСЕК
Р. Македонија	25	8,13	7,99
Црна Гора	2	8,1	
БиХ	1	7,73	
Р. Косово	/	/	
Вкупно	28	Просек на генерација	7,99

б) Студенти - питомци II Година

Студенти / питомци , Студенти	ВКУПНО	ПРОСЕК	ВКУПЕН ПРОСЕК
Р. Македонија	25	7,63	7,51
Црна Гора	3	7,82	
БиХ	3	7,46	
Р. Косово	1	7,13	
Вкупно	32	Просек на генерација	
			7,51

в) Студенти - питомци III Година

Студенти / питомци , Студенти	ВКУПНО	ПРОСЕК	ВКУПЕН ПРОСЕК
Р. Македонија	23	8,47	8,28
Црна Гора	2	8,98	
БиХ	4	7,68	
Р. Косово	2	8,00	
Вкупно	31	Просек на генерација	
			8,28

Студенти- питомци од прв циклус на студии од сите три години

Студенти / питомци , Студенти	ВКУПНО	ПРОСЕК	ВКУПЕН ПРОСЕК
Р. Македонија	73	8,08	7,89
Црна Гора	7	8,30	
БиХ	8	7,62	
Р. Косово	3	7,57	
Вкупно	91	Просек на генерација	
			7,89

4.1. НАСОКА - „УПРАВУВАЊЕ СО РЕСУРСИ”

Вкупен број питомци студенти

- Во периодот на самоевалуацијата вкупниот број на питомци на управување со ресурси на додипломски студии во трета, година на студии запишани се вкупно 23 питомци студенти од кои 9 се од родот артилерија, а 14 од родот пешадија.

Вкупен број на одбранети, дипломски, специјалистички и магистерски трудови и докторски дисертации

- Во насоката управување со ресурси во периодот на самоеволуација дипломирале 69 студенти/питомци и тоа: од родот пешадија: 46 студенти/питомци, од родот Артилериско ракетни единици за противвоздушна одбрана 6 студенти/питомци и од родот Артилерија 17 студенти/питомци.

Осипување на питомци студенти

На Воената академија од насоката управување со ресурси во трета година нема осипување на питомци студенти.

Ангажираност на студентот во наставно-образовниот процес, индивидуално учење и кредити

Вкупната ангажираност на студентите на ниво на академска година е од 1500 до 1800 часа, што е еквивалент на 60 ЕКТС.

Видови студентска активност

Во периодот на самоевалуација евидентирани се повеќе облици на студентска активност, како што се организирање дебати и работилници, соработка со младински клубови и учество на конференции и семинари. Времето за вон наставни активности питомците и студентите го користат за посети на филмски, театарски и културно-уметнички претстави, концерти, ликовни изложби и слично.

Питомците и студентите, преку своите спортски друштва или самостојно, активно учествуваат во спортскиот живот на студентската младина во Република Северна Македонија. Значајна улога во сестраниот развој на личноста на питомците/студентите има и организирањето на разни видови на курсеви.

4.2. НАСОКА – ТЕЛЕКОМУНИКАЦИИ ВО ОДБРАНБЕНО-ЗАШТИТНИ СИСТЕМИ

Вкупен број питомци студенти

Во периодот на самоевалуацијата, вкупниот број на студенти на насоката телекомуникации во одбранбено-заштитни системи на додипломски студии во трета година на студии се запишани вкупно 7 студенти/питомци.

Вкупен број на одбранети, дипломски, специјалистички и магистерски трудови и докторски дисертации

На насоката телекомуникации во одбранбено-заштитни системи има дипломирани 13 студенти/питомци.

Осипување на питомци студенти

На Воената академија од насоката телекомуникации во одбранбено-заштитни системи во трета година нема осипување на студенти.

Ангажираност на студентот во наставно-образовниот процес, индивидуално учење и кредити

Вкупната ангажираност на студентите на ниво на академска година е различна и изнесува 1500-1800 часа што е еквивалент на 60 ЕКТС.

Видови студентска активност

Во периодот на самоевалуација евидентирани се повеќе облици на студентска активност, како што се организирање дебати и работилници, соработка со младински клубови и учество на конференции и семинари. Исто така питомците и студентите времето за вон наставни активности го користат за посети на филмски, театарски и културно-уметнички претстави, концерти, ликовни изложби и слично.

4.3. НАСОКА – НУКЛЕАРНО-ХЕМИСКО-БИОЛОШКА ЗАШТИТА

Вкупен број на питомци студенти

Во периодот на самоевалуацијата, на насоката нуклеарно-хемиско-биолошка заштита нема запишано студенти.

4.4. НАСОКА – НИСКОГРАДБА

Вкупен број на питомци студенти

Во периодот на самоевалуацијата, на насоката нискоградба нема запишано студенти.

Вкупен број на одбранети, дипломски, специјалистички и магистерски трудови и докторски дисертации

На насоката нискоградба, род инженерија има дипломирани 7 студенти/питомци.

4.5. НАСОКА – ПИЛОТ

Вкупен број на питомци студенти

Во периодот на самоевалуацијата, на насоката пилот нема запишано студенти

4.6. НАСОКА – КОНТРОЛА НА ВОЗДУШЕН ПРОСТОР

Вкупен број на питомци студенти

Во периодот на самоевалуацијата, на насоката контрола на воздушен простор нема запишано студенти

Вкупен број на одбранети, дипломски, специјалистички и магистерски трудови и докторски дисертации

На насоката контрола на воздушен простор има дипломирани 9 студенти/питомци.

4.7. НАСОКА - КРИЗЕН МЕНАЏМЕНТ, ЗАШТИТА И СПАСУВАЊЕ

Вкупен број на питомци студенти

Во периодот на самоевалуацијата, на насоката Кризен менаџмент, заштита и спасување нема запишано студенти.

Вкупен број на одбранети, дипломски, специјалистички и магистерски трудови и докторски дисертации

На насоката Кризен менаџмент, заштита и спасување има дипломирани 14 студенти.

Ангажираност на студентот во наставно-образовниот процес, индивидуално учење и кредити

Вкупната ангажираност на студентите на ниво на академска година е различна и изнесува 1500-1800 часа што е еквивалент на 60 ЕКТС.

Во дадениот период на самоевалуација прв циклус на студии завршиле (дипломирале) вкупно 112 студенти/питомци.

ВИДОВИ СТУДЕНТСКА АКТИВНОСТ (ЦОП ИЗБРАНИТЕ СТУДЕНТИ) ЗА ПЕРИОД ОД 2017/2018 ДО 2019/2020 ГОДИНА

Учество на 6 питомци од Воената академија на работилница „Меѓународно хуманитарно право“ во организација на Црвен крст на која учествуваа студенти од сите државни универзитети во Македонија.

Реализирана посета на европската кука во Скопје

На ден 21.01.2020 година во време од 11.00-12.30 часот, согласно оперативниот план за настава по предметот Воена историја се реализираа предавања во траење од 2 (два) наставни часа на тема: „Историскиот развој и перспективи на Европската унија низ призма на можности за земјите од Југоисточна Европа“.

Предавањата беа реализирани од страна на Евроамбасадорот г-дин Самуел Жбогар. Во неговото богато дипломатско искуство кое трае повеќе од две децении извршувал повеќе високи должности од кои ги издвојуваме: поранешен министер за надворешни работи на Република Словенија, како и амбасадор во рамките на ООН.

Посета на музејот на македонија од страна на питомците од XXII класа

Во рамките на предметот Воена историја, кој се изучува во втора година од студиската програма на Воената академија и се реализира од страна на наставниците: п.полк. д-р Андреј Илиев, д-р Александар Стојчев и д-р Елена Иванова, беше изведена посета на Музејот на Македонија во времетраење од два наставни часа. Целта на посетата беше питомците да се запознаат со ликот, делото и воено-политичката дејност на Генералот Михаило Апостолски, историјата на Македонија за време и после Балканските војни, историскиот период на Македонија за време и после Втората светска војна и Граѓанската војна во Грција.

Учество на Serbian Cybersecurity Challenge 2020 – From Zero To Hero, Октомври 2020

Воената академија зема свое учество со по еден тим од додипломски и постдипломски студии.

Учество на национален натпревар за сајбер-безбедност (CYBERMK 2020)

CyberMK 2020 е Национален натпревар за сајбер-безбедност организиран од Агенцијата за електронски комуникации и Националниот центар за одговор на компјутерски инциденти MKD-CIRT како организациска единица во Агенцијата. Цел на натпреварот е промоција и примена на вештини и знаења од областа на сајбер-безбедноста, во насока на идентификација и развој на идни професионалци за компјутерска безбедност во државата. Настанот е во организација на МКД-ЦИРТ, а во поддршка на истиот ќе се вклучи и Воената академија. Овој натпревар предизвика големо интересирање од страна на питомците и млади офицери кои имаат завршено во Воената академија како и студентите од втор циклус на студии на програмата за „Сајбер безбедност и дигитална форензика“.

Учество на меѓународната сајбер вежби – CYREX

Воената академија “Генерал Михаило Апостолски“, беше координатор и учесник на меѓународнати сајбер вежби – CYREX 2017, 2018 , 2019 кои се организирани како дел од иницијативата ‘Securing Digital Future 21’. Вежбите беа во координација со Центарот за заедничка обука и анализа при Бугарската академија на науки. Директор на активноста беше вон. проф д-р Златогор Минчев, а ко-директор проф. д-р Митко Богданоски, полковник.

Учество на третиот по ред натпревар, all-european international humanitarian and refugee law moot court competition, во организација на правен факултет при Универзитет Љубљана

Питомците од Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“- Скопје во деновите од 20 до 24 Ноември 2018 година, учествува на трети по ред натпревар, ALL-EUROPEAN INTERNATIONAL HUMANITARIAN AND REFUGEE LAW MOOT COURT COMPETITION, во организација на Правен факултет, Универзитет Љублане, од Словенија. Натпреварот беше предводен од prof. d-r Vasilka Sancin како и од врвни експерти со поддршка од Меѓународниот комитет на Црвениот крст како и Канцеларијата на Високиот комесар на Обединетите нации за бегалци.

Дополнително, во периодот на самоевалуација се евидентирани повеќе облици на студентска активност, како што се организирање дебати и работилници, соработка со младински клубови и учество на конференции и семинари.

- Учество на 9-ти меѓународен отворен турнир во стрелаштво на ден 10.05.2015

- Учество на 3-ца питомци и 1 офицер на летен кампус во Р. Турција од 09-18.08.2015 година;

- Спортски игри за ден на КОД (секоја година)

- Учество на питомци на натпревар во топографија и орентација на непознато земјиште со извидничкиот одред Димитар Влахов од Велес во период од 04-06.09.2015 година;

- Натпревар по крос трчање и топографија организирано од ДПС Трансверзалец 05.2016

- Учество на 1 АВЛ и 50 питомци од ЦОП по повод отворен ден на Центарот за обука на пилоти на ден 05.01.2017 година

- Учество на меѓународно крос натпреварување во Кореа 10.2016

- Учество на спортски игри за ден на меѓународни воени спортски игри (секоја година)

- Учество на концерт на Воен оркестар во Дом на АРМ Скопје на 2 АВЛ и 48 питомци на ден 02.05.2017 година;

- Учество на екипа од ЦОП, составена од 1 АВЛ и 3-ца питомци на 11-ти Меѓународен отворен турнир во стрелаштво Гранд При „Скопје“ 2017 година, во Камник, кој се реализира на ден 14.05.2017 година;

- Учество на спортски натпревар на 5 АВЛ и 31 питомец од ЦОП одредени во екипи за фудбал, одбојка, пинг понг и шах, кој се реализира во Р. Косово на ден 13.10.2017 година;

- Учество на 3 питомци од составот на ЦОП, на спортски игри, фудбалски натпревар кој се реализира во Република Косово на ден 01.11.2017 година;

- Учество на 3-ца питомци од ЦОП на спортски игри во фудбал во Република Косово на ден 02.11.2017 година;

- Учество на 3-ца питомци на натпревар по меѓународно Хуманитарно право во Р. Словенија во период од 21.11. до 25.11.2017 година;

Исто така, питомците и студентите времето за вон наставни активности го користат за посети на филмски, театарски и културно-уметнички претстави, концерти, ликовни изложби и слично.

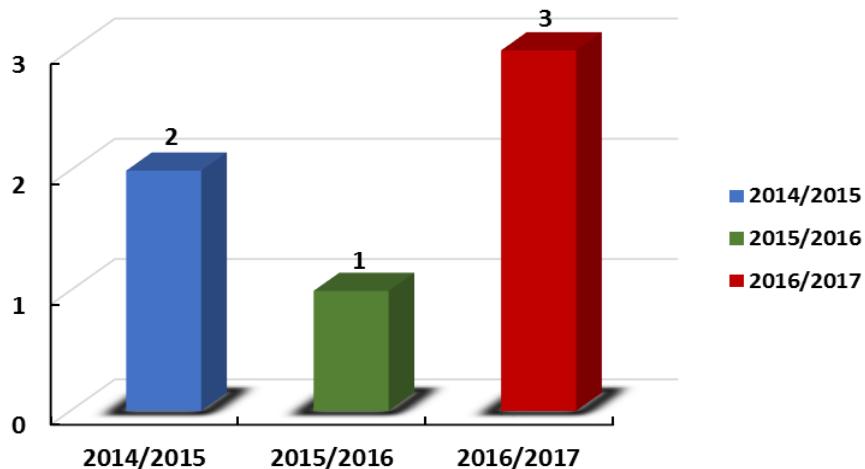
Питомците и студентите, преку своите спортски друштва или самостојно активно учествуваат во спортскиот живот на студентската младина во Републиката.

Значајна улога во сестраниот развој на личноста на питомците/студентите има и организирањето на разни видови на курсеви.

Иако студентите се вклучени во воннаставната активност, таа може да се подобри преку дефинирање на обликот, начинот на организирање и подобра координација и организација на воннаставните активности на питомците и студентите помеѓу ВА и ЦОП, формирање на легитимна студентска организација (студентски и питомечки парламент на ВА) согласно законот за Високо образование, формирање на секции за културно-забавни активности и воспоставување на соработка, потпишување на меморандуми за соработка (за доставување на редовни информации за активности и обезбедување на соодветни попусти) и интензивирање на соработката со институции од областа на културата и спорот. На тој начин би се подобрило учеството на питомците и студнетите во воннаставните активности.

4.8. ОСИПУВАЊЕ НА СТУДЕНТИ ОД ВОЕНАТА АКАДЕМИЈА

На Воената академија има осипување на 4 студенти/питомци и 2 студенти за време на студирањето во првите две години односно пред поделбата по насоки.

Слика 3. Осипување на студентите од Воената академија

4.9. ПРОСТОРНИТЕ И МАТЕРИЈАЛНИТЕ РЕСУРСИ

Воената академија просторно е сместена во касарната „Гоце Делчев“ во Скопје. Користи шест објекти (објектите бр.54, 55, 56, 57, лабораторијата 24,), ресторан за исхрана, дворни површини, паркинзи, сообраќајници, уредени површини за спортување и други содржини. Податоците за имотот со кој располага Министерството за одбрана, а го користи Воената академија, се следни:

1. Објект бр. 54.

Рб.	Вид на просториите	Број на простории	Површина	Вкупна корисна површина	Вкупна површина на објектот
1	Административни простории	40	896 m ²	1100 m ²	1200 m ²
2	Амфитеатар	1	93 m ²		
3	Мултимедијална сала	1	93 m ²		
4	Тоалети	2	44 m ²		
5	Прирачен магацин	1	14 m ²		

Напомена: Објектот бр. 54 се користи како Деканат на Воената академија.

2. Објект бр. 55.

Рб.	Вид на просториите	Број на простории	Површина	Вкупна корисна површина	Вкупна површина на објектот
1	Административни простории	12	238	1130m ²	1800 m ²
2	Свечена сала	1	93 m ²		
3	Училиници /кабинети	7	465m ²		
4	Магацини	2	186 m ²		
5	Помошни простории	4	60 m ²		
6	Тоалети	4	88 m ²		

3. Објект бр. 56 (сегашна состојба):

Pб.	Вид на просториите	Број на простории	Површина	Вкупна корисна површина	Вкупна површина на објектот
1	Административни простории	11	354 m ²	911 m ²	1200 m ²
2	Училици	1	93 m ²		
3	Лабаратории за странски јазик	3	188 m ²		
4	Библиотека	1	188 m ²		
5	Тоалети	2	88 m ²		

Напомена: Објектот бр. 56 - во моментов се врши целосно реновирање и моментално не е во употреба.

4. Објект бр. 57 (Даден на користење на КОД):

Pб.	Вид на просториите	Број на простории	Површина	Вкупна корисна површина	Вкупна површина на објектот
1	Административни простории		m ²	400m ²	1800m ²
2	Спални соби		m ²		
3	Училици	3	m ²		
4	Теретана	1	m ²		
5	ТВ сала				
6	Магацински простор				
7	Тоалети		m ²		

5. Објект бр. 24 (Хемиска лабараторија)

Pб.	Вид на просториите	Број на простории	Површина	Вкупна корисна површина	Вкупна површина на објектот
1	Административни простории	5	70 m ²	350 m ²	415 m ²
2	Тоалети	2	12 m ²		
3	Лабаратории/ кабинети	3/1	256 m ²		
4	Помошни простории	1	12 m ²		

1. Училиници и лаборатории:

- 15 училиници за настава со површина од 1779 м²,
- амфитеатар со површина од 94 м²,
- свечена сала со површина од 94 м²,
- мултимедијална сала со површина од 126 м²,
- лабаратории за старански јазици со површина од 188 м²,
- хемиска лабараторија со површина од 68 м²,
- лабаратории за експлозивни материи со површина од 29 м²,

2. 70 канцеларии со површина од 1670 м²,

3. 32 Спални за семствување на студентите со вкупна површина од 816 м²:

6. Библиотеката е привремено сместена во објект бр. 56 и е во многу лоша состојба. Планирано е изградба на нов објект кој е предвиден да биде со површина од околу 2 500 м². Истиот е во фаза на проект и се планира да има 5 канцеларии, 1 сала за состаноци, магацински простор и простории за библиотечна граѓа со читални и други простории.

7. Спортски терени околу 5 552 м²:

- игралиште за фудбал од околу 4 220 м²,
- терен за атлетика 1332 м²,

Кабинети и училиници и лабораториите овозможуваат ефективно реализирање на наставата и вежбите според утврдени критериуми и стандарди но има потребата од реновирање на постоечките и креирање на нови кабинети за настава, креирање на современа лабораторија за симулации, итна изградба на спортска сала и обезбедување на простор за културно забавен живот на питомците и студентите на ВА.

Опремата со која располага Воената академија ги задоволува стандардите за теориска и за практична настава, дел од практичните вежби се одвиваат во единиците на АРСМ, ЦУК и ДЗС;

Компјутерските лаборатории и приклучоците на интернет делумно ги задоволуваат потребите на питомците и студентите поради што е потребно да се обезбедат дополнителни приклучоци за интернет и доосовременување на компјутерските кабинети.

Прирачниците напишани од наставниот кадар недоволно ги задоволуваат потребите на Воената академија што ја налага потребата од подобрување на издавачката дејност на Воената академија.

При копирање на учебниците и друга литература на Воената академија е обезбедено спречување на повредите на авторските права.

5. НАДВОРЕШНА СОРАБОТКА И ПРОЕКТНИ АКТИВНОСТИ

Воената академија во рамките на своите можности ќе вложува во подигнувањето на стандардите и квалитетот на обрзовниот процес следејќи ги модерните трендови на полето на одрбаната и безбедноста во земјите членки на НАТО.

5.1. НАДВОРЕШНА СОРАБОТКА И АКТИВНОСТИ

Воената академија ја продолжува соработката со Министерството за одбрана на Црна Гора со Министерството за одбрана на Босна и Херцеговина и со Министерството на Косовските Безбедносни сили од каде се упатуваат питомци за школување на Воената академија.

Натаму, има воспоставено соработка со Воената академија на Република Австрија предводена од страна на генерал-мајор м-р Карл Пронхагл соработката се темели на размена на питомци и професори, а поконкретно, учество на питомци од Воената академија на Австрија на меѓународниот безбедносен проект „Летен кампус“, размена на питомци со едносеместрален престој на билатерална основа или преку програмата Еразмус +, како и размена на професори од двете институции со предавања по покана како и можноста за размена на студенти од специјализацијата за командно-штабни должности низ краткотрајни студиски и научно-истражувачки престои со цел подигање на квалитетот на изработката на стручно-специјалистичките трудови.

Воената академија има воспоставено соработка со високата воена делегација од Националниот универзитет за одбрана на НР Кина кинеската делегација од предводникот на кинеската делегација Генерал мајор Жанг Јиангли на Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“, е отпочнување на сеопфатна соработка во областа на образовната и научно истражувачката дејност односно во размена на предавачи и експерти, како и искуства во областа на високото воено образование. Генерал мајор Жанг Јиангли, постарполковник Чао Јанжонг и постарполковник Ёу Донксиао одржаа предавања на Воената академија пред студентите од стручно специјалистичките студии за командно штабни должности, наставниот персонал на Воената академија и претставниците од Министерството за одбрана и Армијата на Република Македонија на тема „Националната одбранбена политика на Народна Република Кина“.

Од страна на Европската комисија Воената академија е известена дека и е одобрена апликацијата за добивање Erasmus Charter for Higher Education (ECHE), со што Воената академија стана дел од ERASMUS+ семејството.

ERASMUS+ програмата на Европската комисија ќе обезбеди поквалитетна меѓународна соработка, мобилност на студентите, наставниот и

административниот кадар и соработка во делот на иновации и споделување на добри практики.

Успешно реализирани состаноци и со соработка со претставници од Кралство Норвешка

Во периодот 21-22.01.2019 година, во просториите на Воената академија беа реализирани состаноци со военото аташе на Кралство Норвешка полк. Егил Далтверт и претставници од проектот РАДЛИ. Проектот РАДЛИ, кој е регионален проект за напредно далечинско учење (ADL), е започнат во 2010 година, а Воената академија зема свое учество од 2015 година.

На состаноците беа презентирани резултатите од досегашните реализирани активности поврзани со РАДЛИ проектот, а покрај тоа беа разгледани повеќе можности за идна соработка, меѓу кои и:

Идните активности за проектот РАДЛИ и начинот на доноирање на планираната опрема за ADL која произлегува од проектот.

Учество на питомци од Кралството Норвешка на Летен кампус 2019 година.

Размена на студенти на 3 месечен курс и размена на наставен кадар преку Erasmus+ програмата.

Посета и можност за предавања од страна на 2-ца офицери на воената академија во период Април или Мај 2019 година.

Поддршка во процесот на воспоставување на Институтот за сајбер безбедност и дигитална форензика и можноста за поддршка во опремување на училиниците и компјутерските лаборатории на Воената академија, кои ќе бидат во рамките на истиот институт.

Како производ на ова соработка произлезе и реновирање и комплетно опремување на лаборатории во Воената Академија во кои е инсталirана нова модерна технологија со цел учење на далечина

Воената академија има воспоставено соработка со Меѓународниот Грчки Универзитет. Во период од 24.-27.01.2020 година реализирана е возвратна посетата од страна на делегација од Меѓународниот Грчки Универзитет предводена од проректорот професорот Димитрие Емманулоудис. За време на посетата потпишан е Меморандумот за соработка и се разговарите за теми опфатени во меморандумот и тоа: Разгледување на можност за заедничка организација на научно-истражувачки активности, конференции, симпозиуми, семинари, работилници и заеднички напори за обезбедување на финансирање од надворешни фондови; Разгледување на можноста за изработка на заедничката

магистерска програма и за техничката поддршка во образованието / обуката; Разгледување на можност за организирање на курсеви кои обезбедуваат меѓународни лиценци за лица кои треба први да реагираат во случај на кризи (First responders), пожарници и лица вработени во институциите за заштита и спасување и други потребни курсеви кои се во делокругот на мисијата на Воената академија; Размена на академски кадар помеѓу двете институции; Размена на студенти помеѓу двете страни со цел да се промовира можноста за студирање, како и Размена на научни информации од заеднички интерес преку размена на научни списанија, електронски списанија, публикации, учебници и друго од интерес на двете страни

Иако постои соработка со Воените академии на регионално ниво, надворешната соработка на Воената академија може да се подобри доколку се:

1. изработи програма за меѓународна соработка и се овозможи поголемо учество на конференции, симпозиуми, конгреси и други меѓународни активности на наставниот кадар од Воената академија;
2. потпишат меморандуми за соработка со најреномираните меѓународни научни и стручни организации и инситуции во областа на работа на ВА;
3. интензивира соработката со овие организации и инситуции во насока на подготовкa и реализација на заеднички проекти, размена на наставен кадар, студиски патувања и сл.

Воената академија има воспоставено соработка со Центарот за безбедносна соработка RACVIAC во Загреб, Хрватска каде Бригадниот генерал Гордана Гарашиќ, заменик директор на Центарот за безбедносна соработка RACVIAC во Загреб, Хрватска одржа предавање на тема „Жените, мирот и безбедноста“ пред наставниот кадар и питомците на Воената академија. Во своето предавање Генерал Гарашиќ ја истакна важноста на родовата перспектива во рамките на вооружените сили, со посебен акцент во мировните мисии. Во тој контекст таа го сподели своето искуство како советник за родови прашања во склоп на мисијата на НАТО ИСАФ во Авганистан во 2014 година.

По претходна апликација и исполнување на ригорозните услови за прием, Воената академија стана дел од престижната мрежа на Европскиот колеџ за безбедност и одбрана (ESDC). Воената академија после добиената покана, на 19. февруари ги претстави своите капацитети и можности за соработка пред извршиот академски борд на ECSD. Управниот одбор на ESDC, на состанокот на 27. Април 2020, одлучи да ја прифати апликацијата на Воената академија за вклучување во мрежата на ESDC.

Европскиот колеџ за безбедност и одбрана (European Security and Defence College) е тело на ЕУ, кое обезбедува обука и едукација на ниво во областа на Заедничката безбедносни и одбранбени политики – Common Security and Defence Policy (CSDP), што е дел од Заедничката надворешна и безбедносна полиса на ЕУ – Common Foreign and Security Policy (CFSP). ESDC е креиран како колеџ за вмрежување и затоа се потпира на овластени национални субјекти. Колеџот во моментов е составен од повеќе од 100 национални институции за обука и едукација со различни области на експертиза и основи.

АКТИВНОСТИ ПРЕКУ НАТО ПРОГРАМАТА ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО DEEP

Целта на НАТО програмата за унапредување на образованието DEEP да се утврдат можностите за унапредување на образовниот процес во Воената академија преку унапредување на предметните програми, начинот на евалуација, како и имплементирање на нова методологија која ќе обезбеди напредно учење со примена на најдобрите практики имплементирани во земјите членки на НАТО, односно ќе бидат дефинирани потребите на Воената академија за подобрување на образовниот процес, по што ќе следи долгорочен проект со ангажман на еминентни експерти од познати универзитетит од држави членки на НАТО.

Под покровителство на НАТО ДЕЕП програмата (NATO DEEP) и Европскиот колеџ за безбедност и одбрана (ESDC), а реализирани од Универзитетот Вармия и Мазури, Олштин, Полска, во периодот од октомври 2020 до јуни 2021 година реализирани се последипломски студии за стекнување и усовршување на знаења и вештини од областа на оналјн учењето. Целта на студиите е да го подготви воениот и цивилниот наставен кадар во професионалните институции за воено образование успешно да планираат, создаваат и спроведуваат висококвалитетна онлајн настава. Помеѓу 25 учесници од Грција, Турција, Србија, Ерменија, Авганистан, Азербејџан, Грузија, Тунис, Мароко, Португалија, Литванија и Украина свои двајца претставници имаше и Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“ – Скопје. По завршување на студиите, кандидатите се стекнаа со диплома за завршени магистерски студии за Е-наставник и е-инструктор во согласност со Европскиот кредит трансфер систем. Со учеството во овој престижен меѓународен проект, Воената академија го потврди своето место на мапата на НАТО во областа на активностите за далечинско учење и продолжи да ги развива капацитетите за квалитетно високо образование.

Организираа работилница на NATO/PFP Consortium – АДЛ работна група

Во претходна соработка со NATO/PFP Consortium of defense academies and Security studies institutes - Advanced distributed learning working group, во Април

2019 година беше реализирана работилница со наслов “Визија за технологиите за обука за следните 20 години”. Работилницата беше подржана од Министерството за одбрана и Воената академија а на истата учество земаа преку 50 учесници од НАТО и PfP држави.

Во рамките на оваа соработка беше договорена соработка со со NATO TRAINING GROUP Task Group on Individual Training and Education Developments и организирање на годишен состанок на истата во Охрид за 2020 година, но истиот состанок не се реалираше поради Covid19.

АКТИВНОСТИ ОД ДЕЛОТ НА САЈБЕР БЕЗБЕДНОСТ

Министерството за одбрана и Владата најавија отворање на институт за сајбер безбедност. Институтот ќе биде дел од постдипломските студии на Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“ Скопје, на кои ќе можат да се запишат луѓе од бизнис секторот, а ќе бидат стипендирани и лица од администрацијата.

Реализирана работилница за развој на национална рамка за сајбер одбрана

На ден 26. февруари во просториите на Домот на армијата се одржа Работилница на тема „Развој на национална рамка за сајбер одбрана“, во организација на Воената академија и Министерството за одбрана, а со поддршка на Центарот за демократска контрола на вооружените сили (DCAF) од Женева, како дел од нивниот проект “Enhancing Cybersecurity Governance in the Western Balkans“. На работилницата учествуваа претставници од Министерството за одбрана, Воената академија и Армијата, како и претставници од сите релевантни институции (јавен, приватен и невладин сектор и академската заедница) од државата.

Целта на работилницата беше да се споделат искуствата и научените лекции со нашите странски пријатели и партнери, како и да ја зголеми свеста за прашањата поврзани со сајбер одбраната, преку експертска дискусија за клучните елементи на стратегијата за сајбер одбрана и нејзината позиција во рамките на пошироката национална сајбер рамка во државата.

Успешно реализирана „Обука за обучувачи од областа на сајбер безбедност“

Согласно претходно изгответниот и одобрен план за едукација на вработените во одбраната, д-р Митко Богдановски, вон. проф. – продекан во ВА и д-р Димитар Богатинов, доцент, мајор, изведоа обука за обучувачи со вкупно 24 претставници од Министерството за одбрана и Армијата.

Темите кои беа опфатени, а кои понатаму ќе се користат за обуките за подигање на свеста за сајбер безбедност се следниве:

Општа терминологија и опасности кои демнат на Интернет;

Безбедно сурфање, безбедна околина, поднесување рапорти за воочени неправилности, Социјален инженеринг, опасности од користење на преносливи мемориски уреди;

Безбедно користење на е-маил (spam, phishing, executable files и најдобри практики – лозинки, софтвери, инсталации, кориснички права и сл.);

Безбедно користење на службен компјутер; процедури, инструкции и насоки за работа во класифицирана информатичка мрежа (КИМ).

По завршената обука, претставниците на Министерството за одбрана и Армијата, имаат задача да ги спроведуваат обуките за подигање на свеста за сајбер безбедност со сите вработени во Министерството за одбрана и Армијата, согласно претходно дефиниран план.

Со ова Министерството за одбрана започна со исполнување на обврските од Национална стратегија и акцискиот план за сајбер безбедност.

Реализирани двете напредни НАТО обуки за сајбер безбедност

Во периодот 27.01.-07.08.2020 година Воената академија беше коорганизатор на 2 (две) напредни десетнеделни NATO обуки за “Мрежна безбедност” и “Проценка на ранливост на мрежи и намалување на ризици”, за кои беше обезбедено спонзорство од NATO SPS (наука за мир и безбедност) програмата. Двете обуки беа во коорганизација со NATO школото од Оберамергау (NSO) и Морнаричкото школо за последипломски студии (NPS) од Монтереј, САД. Ко-директори на активноста беа проф. д-р Митко Богданоски, полковник од Воената Академија и CDR Paolo Carcavollo, од NATO школото од Оберамергау.

На двете обуки учество земаа повеќе од 30 слушатели од 7 различни институции (МО/APCM, МВР, МИОА, МНР, МКД-ЦИРТ, АНБ, ДБКИ). Слушателите за време на обуките се стекнаа со меѓународно признати сертификати од NATO школото од Оберамергау, како и CEH (Certificate Ethical Hacker) сертификат од EC-Council.

5.2. ПРОЕКТНИ АКТИВНОСТИ

ЛЕТЕН КАМПУС

Меѓународната соработка Воената академија ја остварува и преку организација на ЛЕТЕН КАМПУС на која учествуваат питомци од воените академии од соседството, САД и ОК и еминентни професори и предавачи како од воените академии од кои учествуваат питомците така и професори од Маршал центарот од Гармиш, Германија; Здружената команда на НАТО во Неапол, Командата на

НАТО силите во Босна и Херцеговина и НАТО советодавниот тим во Скопје. За нагласување е и одличната соработка со Обединетото кралство во областа на реализацијата на Летниот кампус преку ангажирање на мобилни тимови за обука од Вишков за теми од областа на мировните операции.

Поради Covid19 истиот не се реализираше во 2020 година.

[**ERASMUS + Project „Integrating Digital Learning Competencies into the Education Curriculum“ December 2020- December 2022 / funded by EU / reference number: 2020-1-CZ01-KA201-078315., \(2020-2022\)**](#)

Воената академија во соработка со: Gymnasium T. G. Masaryka – Чешка, проект лидер, Cofac Cooperativa de Formacao e Animacao Cultural – Португалија, Trafford College Group – Велика Британија, Sosyal Etki Derneği – Турција, Lokman Hekim Anadolu Lisesi – Турција и Learnmera Oy – Финска, аплицираше со заедничка апликација за KA201 програмата за стратешиско партнерство. Апликацијата беше одобрена од Националната агенција на Чешка.

Насловот на проектот е „Интегрирање на компетенции од дигиталното учење во наставните програми (Integrating Digital Learning Competencies into the Education Curriculum), број 2020-1-CZ01-KA201-078315. Рок на имплементација на проектот е од 01 Декември 2020 до 30 Ноември 2022.

[**European network of Cybersecurity centres and competence Hub for innovation and Operations \(ECHO\)**](#)

Воената академија стана членка на ECHO – Европската мрежа на центри за сајбер безбедност и центар за компетенции за иновации и операции (the European network of Cybersecurity centres and competence Hub for innovation and Operations), спонзорирана во рамките на програмата H2020 на Европската унија.

Европската комисија преку четири пилот-проекти создаде и поврза група на специјалисти и експерти од делот на сајбер безбедноста, со цел споделување на знаење низ повеќе домени за развој на заедничка стратегија за сајбер безбедност за Европа. ECHO е еден од овие четири проекти. Конзорциумот на ECHO се состои од 30 партнери од различни области и сектори, вклучувајќи здравство, транспорт, производство, ИКТ, образование, истражување, телеком, енергетски сектор, просторно планирање, одбрана и цивилна заштита.

Главната цел на ECHO е зајакнување на проактивната сајбер одбрана на Европската унија, зајакнување на технолошкиот суверенитет на Европа преку ефективна и ефикасна мулти-секторска и мулти-доменска соработка. Проектот има за цел развивање на Европски екосистем за сајбер безбедност, поддршка на соработка во делот на сајбер безбедноста, развој на европскиот пазар, како и за заштита на граѓаните на Европската унија од сајбер закани и инциденти.

ERASMUS + Project PREvention of DIlsasters ICT (Informatic and Computer Technology) PREDICT /December 2019- June 2022 / funded by EU / reference number: 2019-1-MK01-KA201-060284 .(2019-2022)

Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“, Скопје, придружна членка на Универзитетот „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија во соработка со Главната дирекција за пожарна безбедност и заштита на населението, Софија, Бугарија; ДУЦОР „Партенија Зографски“, Скопје, Република Северна Македонија; Asociacion IT Solutions for All, Малага, Шпанија и ОУ „Стив Наумов“, Скопје,

Основна цел на проект е: Зајакнување на инклузивниот пристап и недискриминаторско учество на деца, млади и лица со попреченост во превенција на ризици од катастрофи и инкорпорирање на знаење за ризик од катастрофи во формално и неформално образование преку создавање нов пристап во обука на деца, млади и лица со посебни потреби, користејќи ОЕР и видео игри. Подобрување на меѓу секторското намалување на ризикот од катастрофи за деца, млади и лица со посебни потреби со сеопфатен пристап од страна на релевантни институции, воспоставување врски помеѓу високообразовните институции, училиштата, локалните власти.

EC-European Civil Protection and Humanitarian Aid, International project funded, „ASPIres“ (Advanced Systems for Prevention and early detection of forest fires), Напреден систем за превенција и рана детекција на шумски пожари проект (2017-2019)

Проектот „Напреден систем за превенција и рана детекција на шумски пожари“, во организација на Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“ и соработка со Универзитетот Фулда од Германија како и претставници, од Бугарија, и од Програмата за цивилна заштита и хуманитарна помош на Европската унија.

„Преку овој значаен проект се овозможува развивање на напреден систем за рано откривање на шумски пожари, кој вклучува мрежа на сензори, камери и беспилотни летала за собирање на податоци и изработка на анализи, кои ќе бидат искористени да се подобри процентот на откривање на шумските пожари во области од особено значење“, односно значително ќе се помогне на противпожарните сили и на Дирекцијата за заштита и спасување да ги лоцираат пожарите во рана фаза, со што ќе се заштеди во време, во ресурси, во опрема и во финансии. Овој проект како пилот-проект ќе се примени во националните паркови „Маврово“ и „Пелистер“.

Европски проект Natural Flood Retention on Private Land

Климатските промени ја зголемуваат зачестеноста и интензитетот на идните поплави, што доведува до повисоки трошоци за штетите од поплавите и зголемување на јавната побарувачка за заштитни мерки. Традиционалните мерки за заштита од поплави, главно базирани на сивата инфраструктура (на пример, насыпи, брани и сл.), Не се доволни само за справување со динамичниот ризик од поплави. Решенијата базирани на природата, како што се мерките за задржување на природни води (NWRM), ветуваат опции за ублажување на ризиците од поплави како дополнување на сивата инфраструктура.

Носител односно член на Управниот одбор на Европскиот проект CA COST Action CA16209 за Република Македонија е д-р Александар Главинов, вонреден професор од Воената академија, <http://www.cost.eu/COST Actions/ca/CA16209?management>. Проектот стартираше 2017 година септември месец и трае 4 години до 2021 септември месец.

На 12 ноември 2019 година во организација на Воената академија се одржа меѓународна научна конференција MILCON'19 - Contemporary education based on ADL (Современо образование заснована на АДЛ) во Скопје на која учествуваа истакнати научници и експерти во областа од Европа и САД со цел зголемување на знаењата и соработката во сите аспекти на напредното учење на далечина.

Проект „Следна генерација на Систем за командување и управување со инциденти“ (NICS)

Отворање на Лабораторијата за кризен менаџмент од проектот од ЦУК

Во соработка со центарот за управување со кризи, ЦУК, се реализира проектот NICS кој има за цел развој на најсовремените мерки што се развиваат на полето на кризниот менаџмент во државата за имплементација и примена на веб-базирана комуникациска платформа за кризен менаџмент.

Како производ на соработката е и отворање на Лабораторијата за кризен менаџмент лоцирана на Воена академија.

Европски проект ASPires EU Commision (2017 – 2019)

Организации учесници во проектот беа: (VA) - Makedonija, (University Fulda) - Germany, (ICB, NCITES, Comicon) – Bulgaria. Цел на проектот: Развој на Систем за заштита од пожари.

Проект RADLI (2017 - 2022)

Проектот RADLI е подржан од страна на Кралството Норвешка, и истиот се имплементира од: (VA) - Makedonija, (University of Defence) - Serbia, (Army) - Bosnia and Hercegovina, (Army) - Slovenia

Цел на проектот: Развој на платформа за учење на далечина.

Во рамки на проектот Воената академија реализираше реновирање и опремување на 6 компјутерски училиници со инвентар и техничка опрема за реализацирање на центар за АДЛ и простории за Институтот за сајбер безбедност и дигитална форензика. На крајот од 2020 година, со поддршка на проектот се набавени и таблети и табли за цртање кои се употребуваат во изведување на онлајн наставата која беше наметната од Covid19 пандемијата.

ЕУ проект - Јакнење на националните капацитети за борба против организиран криминал и корупција (12.2016-05.2018)

Носители на проектот: B&S Europe- Брисел, Белгија, NIKO, Ирска, NI-CO – Northern Ireland Cooperation Overseas Ltd. и CSD – Center for the Study of Democracy, Бугарија

Цел на проектот: Јакнење на националните капаците за ефективно и ефикасно справување со организираниот криминал, корупцијата, како и сајбер заканите.

Реализиран четвртиот модуларен курс против ширењето на говор на омраза

На ден 17.04.2019 година, во рамки на четвртиот модуларен курс против ширењето на говор на омраза на Воената академија “Генерал Михаило Апостолски” се одржа третиот модул од интерактивниот тренинг курс против говорот на омраза. Темата за овој модул беше со наслов: “Стоп на верскиот екстремизам, радикализација, насилиство, тероризам – одговорени и недоговорени прашања” каде што предавач на истиот беше проф. д-р Ненад Танески, Раководител на Катедрата за воени науки и вештини на Воената академија “Генерал Михаило Апостолски” – Скопје. Проектот се реализира од страна на Зружението АЈНШТАЈН и истиот е финансиран од Агенција за млади и спорт на Република Северна Македонија.

Воената академија во соработка со Цорц Мејсон Универзитетот во САД и Факултетот за безбедност и криминалистички науки од Универзитетот во Сараево организатор тркалезна маса за справување со хибридни закани во Југоисточна Европа

Од 06-12 октомври 2019 година во Охрид, се реализира проектот G5631 „Senior Leadership Roundtable – Information related hybrid threats in South Eastern Europe“, финансиран и поддржан од програмата НАТО-СПС -„Наука за мир и безбедност“ и Министерството за одбрана на САД – канцеларијата за поморски истражувања.

Целта на проектот е да се изградат партнериства во една од најчувствителните свери – безбедноста, посебно во делот на информациите поврзани со хибридните закани. Директор на проектот од земја членка на НАТО е д-р Итамара Лочард од Џорџ Мејсон Универзитет во САД, НАТО поканет ко-директор од Република Северна Македонија е д-р Методија Дојчиновски од Воената академија, а ко-директор од ПзМ од Босна и Херцеговина е д-р Неџат Корајчиќ од Факултетот за безбедност и кризминалитички науки од Универзитетот во Сараево.

На такалезната маса учество земаа претставници од земјите членки на НАТО и ПзМ (Албанија, Бугарија, Босна и Херцеговина, Хрватска, Естонија, Грција, Црна Гора, НАТО, Северна Македонија, Србија, Словенија, САД, Италија, КФОР, Украина, Велика Британија и Германија).

Реализација на “Основен курс за апликација ГИС во наставата на ВА“

Во периодот од 03-31 Март на Воената академија отпочна со реализација на “Основен курс за апликација ГИС во наставата на ВА“, во соработка со ГДИ Скопје врз основа на потпишаниот Меморандум за соработка помеѓу ВА и ГДИ Скопје. Инструктори на курсот се професионалци од ГДИ-Скопје

Целта на курсот е запознавање и совладување на основните знаења и вештини за работа со ГИС софтверот и негова апликација во наставата на ВА. На курсот слушатели се вработени од ВА кои имаат директна потреба за примена на соодветниот софтвер во реализацијата на наставата на Додипломските студии на ВА, Курс за Командири на чети, Курсот за штабни офицери и Командано штабна школа на ВА.

7. ЗАКЛУЧОК

Како придружна членка на Универзитетот „Гоце Делчев“, Штип, Воената академија како и сите нејзини чинители посебно внимание посветуваат на активностите за обезбедување и подобрување на квалитетот во високото образование. Воената академија е акредитирана за три циклуси на студиски програми за I, II и III циклус.

Студиите на Воената академија се организираат согласно Болоњската конвенција и Европскиот кредит трансфер систем (ЕКТС) - универзитетско школување во траење од четири години во I циклус, една година во II циклус и три години во III циклус.

Воената академија има јасно поставена визија и цели, но и соодветно предвидени тежишни задачи преку кои обезбедува остварување на поставените цели и визијата. Она што недостасува е јасно дефинирана мисија на Воената академија во која покрај останатото ќе се потенцира и регионалниот придонес на Воената академија во доменот на одбраната, безбедноста и кризниот менаџмент, како и соодветна програма за реализација на мисијата, со посебен осврт на меѓународната соработка.

Академијата го претпочита принципот на интердисциплинарност и на мултидисциплинарност во студиските програми, односно интегрирани студии, при што во реализацијата на наставната програма учествуваат наставници од повеќе факултети. Обемот на предметните програми е резултат на дизајнирање на нови наставни програми, односно воведени се нови содржини. Може да се заклучи и дека оптимализацијата на бројот на часовите и обврските е процес на кој Воената академија му посветува посебно внимание.

Иако во библиотеката на Воената академија има голем број на наслови, евидено е дека недостасува соодветна литература која ги задоволува академските стандарди и критериуми во согласност со нивото на образование и воспитување за наставните дисциплини. Како следен предизвик е запоставената издавачка дејност. Затоа е неопходно подобрување напорите за заживување на издавачката дејност, со цел издавање на квалитетни учебници за потребите на наставата, издавање на мултимедијални материјали за поддршка на наставата итн. Дополнително воочливо е дека мора да се унапреди и научно-истражувачката дејност преку организирање на научно-стручни и стручни конференции, односно подготовка, и реализација на проекти од доменот на работењето на Воената академија.

Имајќи во предвид дека раководството на Воената академија е посветено да ја оствари својата цел преку примена на нов пристап кон студентите и кон стекнувањето на знаење, усогласен со практиките и искуствата на европските универзитети, предизвиците во индина мора да бидат надминати.